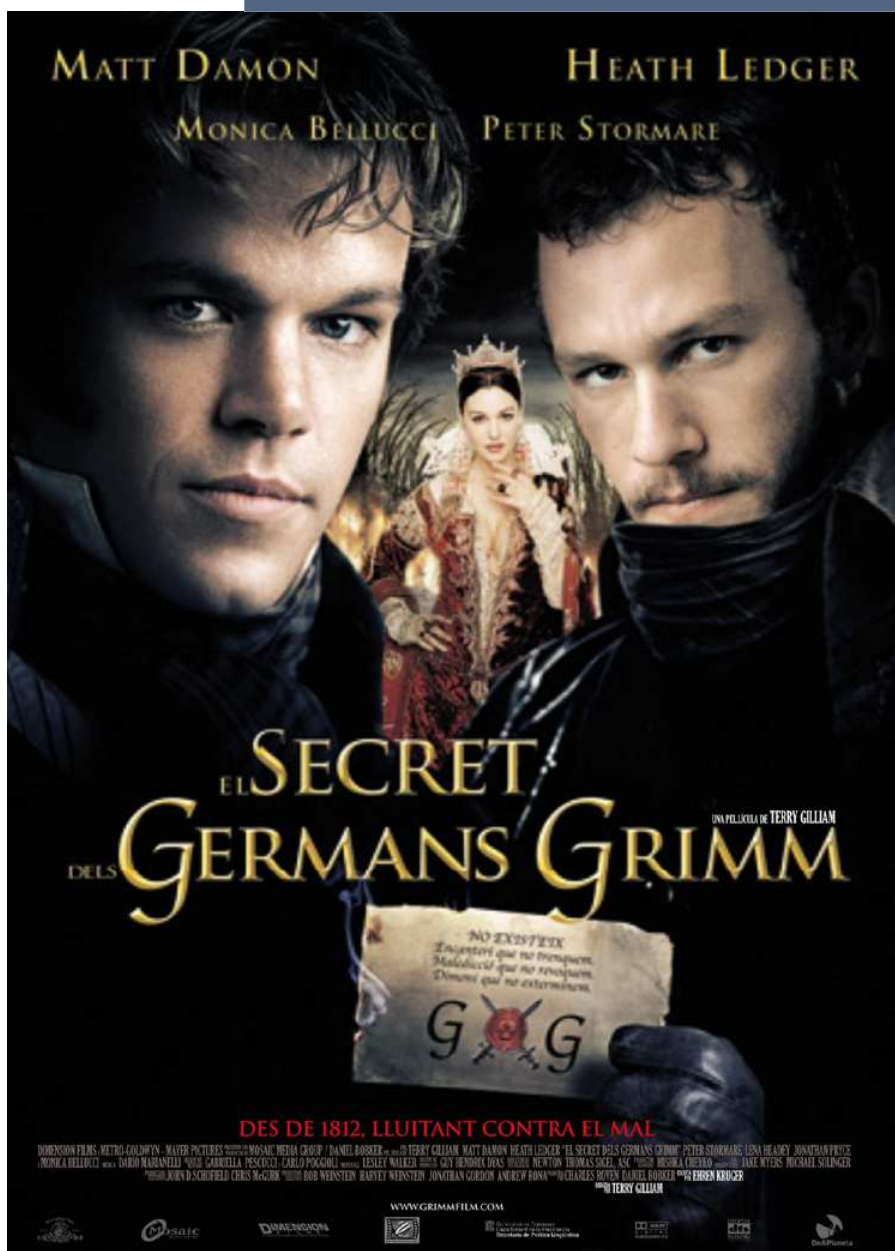

CONTES POPULARS DELS GERMANS GRIMM

CINEMA^{per a}estudiants

ELS GERMANS GRIMM

Llegeix el següent text i contesta les preguntes:

1. Quin llibre de contes va fer famosos els germans Grimm?
2. Què vol dir que la majoria de les històries del llibre eren *procedents de fonts orals*?
3. Quins canvis van introduir els Grimm en els relats originals?
4. Quin objectiu s'havien proposat els autors amb el seu llibre?
5. Van viatjar els germans Grimm per zones allunyades d'Alemanya a la recerca de contes? Raona la teva resposta.
6. Quan es va fer la primera traducció al català dels contes?

Els germans Jacob Ludwig (1785-1863) i Wilhelm Karl (1786-1859) Grimm són coneguts per la seva col·lecció de contes populars *Contes infantils i de la llar* (*Kinder -und Hausmärchen*), la primera edició de la qual va aparèixer entre 1812 i 1815, i la darrera, publicada l'any 1857, incloïa més de dos-cents textos, procedents de fonts orals en la seva majoria.

Contes infantils i de la llar és només una part de la gran obra dels germans Grimm. Filòlegs i medievalistes, els Grimm passaren la major part de la seva vida com a bibliotecaris i professors, primer a Kassel

(actualment Wiesbaden) i després a les universitats de Göttingen i Berlín. A més de *Contes infantils i de la llar*, la seva estreta col·laboració va prosseguir després de 1812 amb altres treballs de recuperació del passat: escrits sobre lingüística, folklore i literatura medieval; edicions sobre poetes medievals; compilacions de llegendes germàniques, etc.

Durant la dècada de 1830, emprengueren la monumental empresa de confegir un diccionari Alemany (*Deutsches Wörterbuch*), en el qual treballaren fins al final del seus dies i deixaren inacabat a la lletra F. La continuació del diccionari fou possible mitjançant la col·laboració de generacions successives de germanistes i l'obra va culminar-se l'any 1960.

El llibre *Contes infantils i de la llar* es va publicar en alemany estàndard, traduint gairebé tots els dialectes de les fonts originals. En vida, els Grimm publicaren 17 edicions d'aquests contes, cadascuna diferent de les altres. Algunes de les edicions contenien il·lustracions del germà menor, Ludwig Emil Grimm, i estaven dirigides clarament a l'incipient i lucratiu mercat editorial infantil.

En les edicions posteriors a la de 1812 s'alteraren els continguts de les fonts originals que estaven en contradicció amb els gustos del seu temps. Ja en el pròleg de la segona edició (1819) els Grimm manifestaven obertament que havien suprimit "qualsevol expressió inconvenient per als nens". Els principals canvis fets pels Grimm sobre els contes populars originals van ser: suavitzar els seus elements eròtics i anti-autoritaris, unificar l'estil de totes les històries, eliminar els vulgarismes, millorar els textos amb adjectius i diàlegs i afegir refranys i proverbis.

Contes infantils i de la llar va entrar ràpidament a formar part del cabal de la literatura infantil, una literatura que comptava amb un públic creixent. Aquest, però, era un camí allunyat de l'objectiu inicial dels Grimm, que havien començat el llibre per motivacions intel·lectuals i patriòtiques, amb la convicció que la compilació de contes era un vehicle per rescatar de l'oblit la cultura popular nacional alemanya i transmetre-la al públic culte.

La llegenda diu que els dos germans van viatjar pels racons més allunyats de l'Alemanya rural a la recerca de contes. La realitat, però, és diferent. La majoria de les històries recollides eren originàries de Hessen, la regió on vivien els autors.

Malgrat tot, la seva idea de reproduir les fonts orals, encara que fos incorporant-hi canvis per tal d'atreure el públic burgès, i la seva aproximació als contes populars en una època on es creia que ni tan sols mereixien ser impresos, fou el punt de partida dels estudis moderns sobre el folklore literari.

La recepció del llibre a la resta d'Europa va començar pocs anys després de la primera edició alemanya. En els anys 1816 i 1821 es publicaren dues traduccions al danès, a les quals va seguir una traducció al neerlandès l'any 1823. Entre 1823 i 1826 va aparèixer una altra antologia traduïda a l'anglès. Una versió francesa anònima fou publicada l'any 1824. A l'Estat espanyol, la recepció va ésser més tardana: els contes es popularitzaren en castellà a partir de les adaptacions anònimes publicades per l'impressor Saturnino Calleja a la dècada de 1880, i Carles Riba va dur a terme una primera traducció al català entre 1919 i 1921.

IL·LUSTRACIÓ:
Portada de la primera edició de *Contes infantils i de la llar*

ELS CONTES ORALS RECOPILATS PELS GERMANYS GRIMM

Des del primer moment, els contes orals recopilats pels germans Grimm van conèixer una gran popularitat i al llarg de gairebé dos segles s'han reeditat en innumerable ocasions i han estat traduïts en múltiples versions. La majoria de les vegades, però, aquestes adaptacions han estat objecte de manipulacions que s'apartaven del relat original per intentar suavitzar la cruesa d'algunes històries.

Us proposem que llegiu el següent fragment d'un dels contes més famosos dels germans Grimm i contesteu aquestes dues preguntes:

- A quin conte pertany aquest fragment?
- Trobes diferències respecte al text que tu coneixies?

Jacob Grimm.

Les germanes es van posar contentes una cosa de no dir, perquè tenien uns peus molt bonics. La gran es va endur la sabata a l'habitació i se la va voler emprovar, mentre la seva mare era amb ella. Però no hi va poder ficar el dit gros, i la sabata li anava massa xica. Aleshores la mare li va allargar un ganivet i li va dir:

- Talla't el dit gros. Quan seràs reina, ja no hauràs pas d'anar a peu.

La noia es va tallar el dit, va ficar per força el peu a la sabateta i, amb les dents serrades pel mal que sentia, va sortir a veure el fill del rei. Aleshores aquest la va fer pujar dalt de cavall, com si fos la seva promesa, i se'n van anar. Però van haver de passar pel costat de la tomba, on hi havia els dos coloms dalt de l'avellaner:

*L'engany, company, es delata
que surt sang de la sabata:
Li ve justa i massa estreta,
la núvia és a la caseta.*

Aleshores el fill del rei va mirar el peu i va veure com en rajava la sang. Va fer donar la volta al cavall i va dur la falsa núvia a la casa, va dir que no era la de debò; ara s'havia d'emprovar la sabata l'altra germana. Se'n va anar, doncs, a la seva habitació i, per sort, el dit gros l'hi cabia, però el taló no. La mare li va allargar un ganivet i li va dir:

- Talla't aquest tros de taló. Quan seràs reina, ja no hauràs pas d'anar a peu.

La noia es va rebaixar un tros de taló, fent un gran esforç va ficar el peu a la sabateta, va serrar les dents dominant el mal que sentia i va sortir a trobar el fill del rei. Aleshores aquest la va fer pujar dalt de cavall, com si fos la seva promesa, i se'n van anar. Quan van passar pel costat de l'avellaner els dos coloms es van posar a cridar:

*L'engany, company, es delata
que surt sang de la sabata:
Li ve justa i massa estreta,
la núvia és a la caseta.*

El fill del rei va mirar i va veure com sortia sang de la sabata, i a les mitges de color blanc hi havia tot de taques de vermell. Va fer girar el cavall i va dur la falsa núvia a casa seva.

- Aquesta tampoc no és la de debò. No teniu cap més filla?

El següent conte és un altre exemple del tipus d'històries que van recollir Jacob i Wilhelm Grimm al seu llibre *Contes infantils i de la llar*. Llegeix el text i digues quins ensenyaments morals se' poden deduir.

EL REI GRANOTA O L'ENRIC DE FERRO

Temps era temps, quan les oques tenien dents, hi havia un rei que tenia tres filles molt bufones i la petita n'era tant, que fins i tot el sol, que n'havia vistes tantes, se'n meravellava cada vegada que li tocava la cara.

Prop del castell del rei hi havia un bosc gran i frondós i, en aquest bosc, sota un vell til·ler, hi havia una font. Quan el sol escalfava de valent, la princeseta s'endinsava al bosc i s'asseia vora la font d'aigua fresca. Quan s'avorria, llançava una boleta d'or enlaire i l'entomava. Era el seu joc preferit.

Però vet aquí que una vegada la boleta no va tornar a la mà de la princeseta, sinó que va caure a terra i, rodolant rodolant, va anar a parar dins l'aigua. La princeseta la va seguir amb els ulls, però la font era tan fonda, que va desaparèixer i ja no la va tornar a veure més. Aleshores es va posar a plorar amb gran desconsol.

En sentir els seus planys, una veu va dir: —Què tens, princeseta? Els teus plors trencarien fins i tot el cor d'una pedra.

La menuda va mirar al seu voltant per descobrir d'on venia la veu i de sobte va veure un gripau que treia el seu cap lleig i

fastigós de l'aigua.

—Ah, ets tu, vell Xapixop! —va dir ella—. Ploro per la boleta d'or que m'ha caigut a l'aigua.

—No t'hi amoïnis —va fer el gripau—. Jo et puc ajudar, però què em donaries a canvi si em capbusso i et trec la teva joguina de l'aigua?

—Demana'm el que vulguis, estimat gripau —va contestar la princeseta—: els meus vestits, les perles i les pedres precioses i també la corona d'or que porto.

El gripau va contestar:

—Els teus vestits, les perles, les pedres precioses i la corona d'or, no els vull pas, però si em volguessis estimar, si em deixessis ser el teu amic i company de jocs, si pogués seure al teu costat a taula, menjar del teu platet d'or i beure de la teva copeta i dormir al teu llit..., si em promets tot això, t'aniré a buscar la boleta d'or al fons de la font.

—Oh sí, i tant! Et prometo tot això, si em portes la boleta —va dir ella.

Però pensava: «Què xerra aquest gripau beneit que es passa el dia a l'aigua, raucant amb els de la seva trepa? Què s'ha cregut? Que pot arribar a ser amic de ningú?

Un cop feta la promesa, el gripau es va capbussar i, al cap d'una estoneta, va tornar a sortir amb la boleta a la boca i la va llançar a l'herba.

La princeseta, més contenta que un ginjol de tornar a tenir la joguina, la va agafar i se'n va anar corrents.

—Espera't, espera't! —cridava el gripau—. Jo també vull venir i no puc córrer tant com tu!

Però els seus raucs, per forts que fossin, no li van servir de res. Ella no se l'escoltava; estava tan frisa de tornar a casa, que de seguida es va oblidar del pobre gripau, que no va tenir més remei que tornar-se a capbussar a la font.

L'endemà, quan la princeseta seia a taula amb el rei i tota la gent de palau i menjava del seu platet d'or, es va sentir una cosa que pujava les escales de marbre fent plof-plof, plof-plof, i, un cop dalt, trucava a la porta tot cridant:

—Filla del rei, la més petita, obre'm!

La princeseta va córrer a obrir, però quan va veure el gripau a la porta, la va tancar de cop i va tornar a taula morta de por.

El rei va notar que el cor li batejava molt de pressa i li va dir:

—De què tens por? Que potser hi ha un ogre allà fora que se't vol menjar?

—No, no, no és pas això -va respondre la criatura—. No és un ogre, sinó un gripau fastigós que ahir em va collir la boleta d'or que m'havia caigut a la font. A canvi li vaig prometre que seria el meu company de jocs. Però no m'imaginava que pogués sortir de l'aigua. I ara és aquí fora i vol entrar.

El gripau va trucar per segona vegada, tot cridant:

—Filla del rei, la més petita, obre'm! Que ja no te'n recordes, del que em vas prometre ahir a la font? Filla del rei, la més petita, obre'm!

Aleshores el rei va dir:

—Si ho has promès, ho has de complir. Au, vés a obrir-li la porta.

Ella va anar a obrir la porta i el gripau va entrar saltironejant fins a la cadira de la princeseta.

Un cop allà li va dir:

—Aixeca'm!

La princeseta no ho volia fer, però el rei li ho va manar. Quan el gripau va ser a la cadira, va dir:

—Ara acosta'm el teu platet d'aurat i així podrem menjar tots dos junts.

La princeseta va obeir també aquesta vegada, però tothom es va adonar que ho feia a disgust. El gripau s'ho va menjar tot de bon grat, però ella no va poder fer ni un mos.

IL·LUSTRACIÓ: Paul Meyerheim. 1889

Finalment el gripau va dir:

—Ja estic tip i tinc son. Porta'm a la teva cambra i prepara el teu llit de seda, que anirem a dormir.

Aleshores la filla del rei es va posar a plorar. Tenia por del gripau, perquè era tan fred i llefiscós, que no gosava ni tocar-lo i ara, de cop i volta, es veia obligada a compartir amb ell el seu llit net i polit.

El rei se la va mirar tot enfadat i li va dir:

—Si ho has promès, ho has de complir. Ara el gripau és el teu amic.

Vulgues no vulgues, la princeseta va haver d'emportar-se el gripau. Tota enfurismada, el va agafar amb dos dits i el va pujar a la cambra. Però, un cop al llit, en comptes de posar-lo al seu costat, el va encastar a la paret i li va dir:

—Vejam si calles d'una vegada, gripau fastigós!

Però allò que va caure a terra no era un gripau esclafat, sinó un jove príncep d'ulls bonics i encisadors. Per llei i per voluntat del rei, ara era el seu company i el seu marit. Aleshores es van adormir contents i feliços i l'endemà al matí, quan el sol els va llevar, es va sentir arribar un carruatge tirat per vuit cavalls blancs, guarnits amb plomes i cadenes d'or, i al darrere hi anava el servent del jove príncep, el fidel Enric.

Quan havia vist el seu amo convertit en gripau, el fidel Enric s'havia posat tan trist, que s'havia hagut de lligar el cor amb tres cadenes de ferro perquè no li esclatés de dolor i de tristesa. El carruatge venia a buscar el jove príncep per endur-se'l al seu reialme. El fidel Enric els va ajudar a pujar-hi

i, en acabat, es va tornar a situar al darrere, boig d'alegria per aquest final feliç.

Quan ja havien fet un tros de camí, el príncep va sentir un crec darrere seu com si s'hagués trencat alguna cosa. Es va girar i va dir:

—Enric, el carruatge es trenca.

—No, senyor, no és pas el carruatge, sinó una tira del meu cor, que no podia suportar el dolor de veure-us a la font convertit en gripau en comptes de viure amb nosaltres al palau.

Es va sentir un altre crec i encara un altre i el fill del rei continuava convençut que el carruatge s'esbotzava, però en realitat eren les cadenes de ferro del cor del fidel Enric que es trencaven, perquè el seu amo tornava a ser lliure i feliç.

IL·LUSTRACIÓ: Walter Crane. 1874

LA PEL·LÍCULA "EL SECRET DELS GERMANS GRIMM"

En la majoria dels relats dels germans Grimm, com passa amb els contes populars d'arreu, hi ha una notable presència d'elements meravellosos i de personatges creats per la fantasia humana, com bruixes, encantadors, fades, gnoms, follets, dimonis, animals fabulosos, etc. Molts d'aquests éssers tenen poders sobrenaturals i en la majoria dels episodis els animals també parlen i tenen la capacitat de fer prodigis.

El guió d' *El secret dels germans Grimm* utilitza molts d'aquests personatges fantàstics com a inspiració per elaborar la pel·lícula. Després de la projecció, enumera els contes que s'han utilitzat per escriure el guió d'aquest film. Per ajudar-te a fer memòria et donem a continuació una relació amb alguns dels contes més famosos recollits pels germans Grimm. Un d'aquests relats és la base principal del guió i dels altres només s'utilitzen elements o imatges concretes.

Blancaneu

la Caputxeta Vermella

El llop i els set cabridets

Ninureta

Janot i Guideta

la Ventafocs

El pescador i la seva dona

El sastre valent

Els músics de Bremen

la Bella Dorment

En Jan el de la Sort

El petit Polzet

la granota, o Enric el fidel

Els follets i el sabater

Blancaflor i Rojaflor

EL SECRET DELS GERMANS GRIMM

Direcció: Terry Gilliam.

Països: USA i República Txeca.

Any de producció: 2005.

Durada: 118 min.

Gènere: Aventures, comèdia fantàstica.

Interpretació: Matt Damon (Will Grimm), Heath Ledger (Jake Grimm), Peter Stormare (Cavaldi), Lena Headey (Angelika), Jonathan Pryce (Delatombe), Monica Bellucci (Reina Mirror), Tomás Hanák (Woodsman), Julian Bleach (Letorc), Richard Ridings (Bunst), Mackenzie Crook (Hidlick).

Guió: Ehren Kruger

Producció: Charles Roven i Daniel Bobker.

Música: Dario Marianelli.

Fotografia: Newton Thomas Sigel.

Muntatge: Lesley Walker.

Disseny de producció: Guy Hendrix Dyas.

Vestuari: Gabriella Pescucci i Carlo Poggioli.

SINOPSI

Aproximació fantàstica a Wilhelm i Jacob Grimm, llegendaris escriptors alemanys. Els seus contes més famosos s'entremesclen dins d'aquesta història, on els dos germans penetren en un bosc encantat i lluiten contra una maledicció que fa desaparèixer les noies d'un poblat.

FITXA DE SEGUIMENT DEL FILM

Abans de la projecció, llegeix aquestes preguntes i contesta-les després de veure el film.

1. Quin any comença la història?

2. Fixa't en la primera escena del film i després de veure tota la pel·lícula, digues quina relació té aquesta escena amb la història que s'explica i amb els personatges principals.

3. 15 anys més tard, els germans Grimm arriben a Karlstadt, un poble alemany ocupat per un exèrcit estranger. De quin país són els soldats que han ocupat el poble?

4. Què fan els Grimm quan escolten les històries fantàstiques que explica la gent del poble?

5. El film dóna una imatge històricament no real dels dos germans: que es dedicaven a muntar farses teatrals per enganyar la gent. Quina és la farsa que organitzen al poble de Karlstadt?

6. Algunes de les escenes i dels personatges que surten al film corresponen a contes populars que la gent explicava i que els Grimm van recollir als seus llibres. De quins contes coneguts surten referències al film?

7. Un estrany amb accent italià arriba a l'habitació on dormen els dos germans i els obliga a sortir amb ell. On els porta?

8. Què volen els francesos dels Grimm?

CONTES POPULARS DELS GERMANS GRIMM

9. Com reben els habitants de Marbaden els Grimm?

10. Quantes noies ja han desaparegut a la població de Marbaden abans que arribin els Grimm?

11. Quan entren al bosc de Marbaden, els protagonistes arriben davant d'un estrany edifici. Quina mena de construcció és aquesta?

12. Qui és l'Angèlica?

13. Mentre que els Grimm són al poble de Marbaden, desapareixen dues noies més. Com desapareixen?

14. L'Angèlica lluita contra un llop. Quan s'hi acosta, però, una cosa li crida l'atenció i la paralitza. Què és?

15. Què troba Jacob Grimm quan entra a la torre?

16. Què diposita un corb a la boca de la bruixa?

17. Què passa llavors?

18. El general francès arriba a Marbaden i decideix solucionar el problema. Què ordena?

19. Qui és realment el llop embruixat?

20. Qui apaga el foc del bosc?

21. Quin personatge d'un conte dels germans Grimm representa que és la bruixa de la torre?

22. Com destrueix la bruixa, en Jacob Grimm?

DOSSIER ELABORAT PER

CINEMA^{per}a estudiants

info@cinemaperaestudiants.cat